

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE.
JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS OVER HET JAAR 1960.

Als wij het jaar 1960 in vogelvlucht overzien, dan kan naar onze mening de 8ste oktober voor onze partij als de belangrijkste dag van dit jaar worden beschouwd. Op die dag werd namelijk door het Hoofdbestuur besloten tot aansluiting van onze partij bij de Liberal International. Hierdoor werd, mede op grond van de toegenomen omvang in ledental van onze partij, de kracht van de liberale gedachte ook buiten onze grenzen versterkt. Gezien het tijdstip waarop onze partij tot de Liberal International toetrad, is van een direct resultaat nog niet te spreken, maar we hebben stellige verwachtingen, dat het liberale internationale contact inspirerend zal werken op alle partijen in de verschillende landen, die daarbij zijn aangesloten. Men kan lering putten uit de opzet van de partijen, uit hun organisatie, uit hun acties en zodoende bij gebleken geschiktheid voor eigen land het goede in organisatie-opzet van de liberale partijen in andere landen overnemen. Daarenboven geeft het een geestelijke kracht om te ervaren hoe bij totaal verschillende omstandigheden, in alle landen, die bij de Liberal International zijn aangesloten, de liberale gedachte leeft.

Na deze inleidende beschouwing volgt een opsomming van al hetgeen in het verslagjaar in de V.V.D. is voorgevallen.

Afdelingen.

Het aantal afdelingen nam toe van 403 tot 407. Opgericht werden acht afdelingen: Geleen/Sittard, Maastricht, Opmeer, Oud-Vossemeer, Beusichem, Duiveland, Middenschouwen en Westerschouwen. Vier afdelingen kwamen te vervallen, n.l.: Limburg (deze afdeling is thans opgesplitst in Heerlen - reeds in 1959 opgericht -, Geleen/Sittard en Maastricht); Dreischor en Zonnemaire (deze twee afdelingen werden in verband met de op Schouwen-Duiveland in november 1960 naar aanleiding van wijziging der gemeentegrenzen gehouden gemeenteraadsverkiezingen gevoegd bij de afdeling Brouwershaven); en Burgh/Haamstede (eveneens in verband met bovengenoemde gemeenteraadsverkiezing kwam hiervoor in de plaats de afdeling Westerschouwen).

Regionale propagandisten.

Op 1 september werd tot regionaal propagandist voor Friesland benoemd de heer J.N.F.C. Dorrius te Harlingen, die zijn werkzaamheden met groot enthousiasme begon. Eveneens per 1 september maakte de heer F.J. Melzer te Breda een aanvang met zijn activiteiten als regionaal propagandist voor Noord-Brabant en Limburg. De heren F. Mays en L. Roodenburg zetten hun arbeid, resp. in Noord-Holland boven het IJ en in Overijssel, met ijver voort.

Met de heer O. de Vries, regionaal propagandist voor Groningen en Drenthe, en met mevrouw J.H.J. Ebens-de Vries, administratrice/propagandiste voor Gelderland, werd het dienstverband per 1 mei resp. 1 september beëindigd.

"Vrijheid en Democratie".

Het aantal abonnees op "Vrijheid en Democratie" bedroeg op 1 januari 1961: 7.779 tegen 6.444 op 1 januari 1960. Het aantal abonnementen op de Vrije Amsterdammer bedroeg op 1 januari 1961: 1.740, zodat het totaal-aantal lezers op 31 december 1960 bedroeg: 9.519, tegen 8.246 op 31 december 1959.

Aan het einde van het verslagjaar nam de ledenvergadering van de afdeling 's-Gravenhage het besluit tot het afsluiten van een collectief abonnement voor deze afdeling. In navolging van de Vrije Amsterdammer en de Rotterdamse editie van ons blad verschijnt

thans ook de Haagse editie van "Vrijheid en Democratie" met een speciale Haagse pagina, onder de titel "Haagse Liberale Koerier".

In Memoriam.

Door overlijden ontvielen ons in het verslagjaar wederom vele vooraanstaande leden. Van hen willen wij noemen: J. Kuipers, lid van de gemeenteraad van Coevorden, R.v.d. Zweerde, lid van de gemeenteraad van Havelte, Drs. J.W. Wichers, lid van de gemeenteraad van Bloemendaal, Ir. W.H. van Leeuwen te Delft, Mr. Jacq. Dutilh, oud-voorzitter van de V.V.D.-fractie in de Rotterdamse gemeenteraad, mevrouw Ida Simons-Rosenheimer te 's-Gravenhage, oud-lid van de Commissie voor Culturele Zaken, mevrouw J. Kniphorst-Kiestra, oud-lid van de gemeenteraad van Heerenveen, J. Westra, voorzitter van de afdeling Oosterbeek en oud-gemeenteraadslid, A.J.F. Slendebroek te Haarlem, oud-voorzitter van de Kamer-Centrale Haarlem, A.J. Douwes, secretaris van de afdeling Veendam, A.J.A. van der Steen, voorzitter van de afdeling Ermelo, K.H.M. Wilmers, voorzitter van de afdeling Bloemendaal, H. van Gijn, oud-wethouder van Dordrecht, G.E. Feringa, voorzitter van de afdeling Westdongeradeel, H.D. Louwes te Zuidhorn, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, H.J. Brouwer, secretaris van de afdeling Ruinerwold en bestuurslid van de Kamer-Centrale Assen, L.J. Overwater, voorzitter van de afdeling Strijen, Lt.-Generaal b.d. W.J.C. Schuurman te 's-Gravenhage, H.E. Maris, voorzitter van de afdeling Willemstad (N.Br.) en Ir. J.C. Loman, oud-voorzitter van de afdeling Baarn.

Jaarlijkse Algemene Vergadering.

In 1960 werd de jaarlijkse Algemene Vergadering gehouden op vrijdagavond 8 en zaterdag 9 april in "De Karseboom" te Hilversum. Na de openingsrede door Prof. Mr. P.J. Cud, die als gewoonlijk door de radio werd uitgezonden, begroette deze de Belgische gasten: Louis Lion, algemeen secretaris van de Belgische Liberale Partij, Dr. Fernand Colla, lid van het Politiek Bureau, P. van Brabant, algemeen secretaris van het Liberaal Vlaams Verbond, en de heren Boeij, volksvertegenwoordiger, en Penders en Feraille, hoofdbestuursleden. Ook de aanwezigheid van een afvaardiging van de J.O.V.D., bestaande uit E.T. Hoven, landelijk voorzitter, K. Weide, algemeen penningmeester en mejuffrouw H. Schouwink, lid van het Hoofdbestuur, werd zeer op prijs gesteld. Nadat de voorzitter van de Commissie Werknemersbelangen, de heer J.C. Corver, een toelichting had gegeven op het voorlopig rapport der commissie, werden de huishoudelijke zaken, jaarverslagen enz. behandeld, terwijl voorts de Commissie van Beroep en de Commissie voor de Reglementen, in verband met het verstrijken van de zittingsduur van de leden dezer commissies, opnieuw werden benoemd.

Zaterdagochtend werd het onderwerp "De Europese Economische Gemeenschap" ingeleid door Mr. E. Bloembergen te Bilthoven, Ir. J.S. Keyser te Bilthoven en Prof. Dr. J. Kymmell te 's-Gravenhage. In de samenstelling van Dagelijks- en Hoofdbestuur kwam enige wijziging. Wegens het bedanken van de heer S.J. van den Bergh te Wassenaar moest in de vacature van het Penningmeesterschap worden voorzien. Aangezien de heer Van den Bergh inmiddels wederom beschikbaar was, stelde het Hoofdbestuur hem voor de vervulling van deze vacature kandidaat. Daar tegen-candidaten ontbraken, geschiedde deze benoeming zonder stemming. Namens de gehele partij richtte de Voorzitter een hartelijk woord van dank tot de heer Ir. F.W.C. Blom, die zich gedurende de periode dat het Penningmeesterschap vacant was met de taak van waarnemend Penningmeester had belast. De aftredende leden van het Dagelijks Bestuur, de heren Ir. B.C. van Balen Walter en J.M.F.A. van Dijk, werden zonder stemming herkozen. Eveneens herkozen werden de aftredende Hoofdbestuursleden de heren Ir. F.W.C. Blom, A. Caljé, D.W. Dettmeijer en W.H. Jas.

In de plaats van mevrouw G. Doornbos-Oosting en mevrouw S.A.Th. Goudswaard-Knipscheer, die zich niet herkiesbaar hadden gesteld, werden gekozen mevrouw Mr.E. Veder-Smit te Huis ter Heide en mevrouw Mr.C.H.J.H.J. de Vries-van Haften te Eindhoven.

Kamerfracties.

In de samenstelling van de Eerste Kamerfractie kwam wijziging.

Op woensdag 3 augustus werd in de provincies Zuid-Holland, Groningen, Drenthe, Overijssel en Gelderland een Eerste Kamerverkiezing gehouden. Bij eerste toewijzing vielen aan onze partij 4 zetels toe; voor Zuid-Holland namen wederom zitting mevrouw Drs.J.F.Schouwnaar-Franssen en de heer Prof.Dr.H.J. Witteveen, voor de Noord-Oostelijke groep de heren H.D. Louwes en Mr.Dr.R.H. Baron de Vos van Steenwijk.

Voor de verdeling van 4 restzetels in Zuid-Holland had op 5 augustus een loting plaats tussen twee K.V.P.-lijsten en één V.V.D.-, één C.H.U.- en één S.G.P.-lijst. Het lot was de V.V.D. goedgezind; onze Eerste Kamerfractie kwam hierdoor in totaal van 7 op 8 leden. Als 8ste lid nam zitting Dr.F.G. van de Vliet te Hilversum.

In de vacature, ontstaan door het overlijden op 8 oktober van de heer H.D.Louwes, werd benoemd Ir.J.Baas te Zutphen.

In de samenstelling van de Tweede Kamerfractie kwam geen wijziging.

Dagelijks Bestuur en Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur vergaderde in 1960 vijfmaal, en wel op:
30 januari, ter bespreking van de politieke toestand en de organisatie en propaganda;
26 maart, ter voorbereiding van de Algemene Vergadering en de Eerste Kamerverkiezing;
21 mei, ter bespreking van een aantal huishoudelijke zaken;
8 oktober, waarbij werd besloten tot het houden van een V.V.D.-dag op 9 september 1961, tot aansluiting bij de Liberal International en tot instelling van een landelijke landbouwcommissie;
10 december, ter bespreking van een aantal huishoudelijke zaken.

Het Dagelijks Bestuur vergaderde eveneens vijfmaal.

Partijraad.

De Partijraad kwam tweemaal bijeen.

Op 5 maart werd het onderwerp "De Mammoetwet" ingeleid door mejuffrouw Mr.M.C.D.L. Laban te 's-Gravenhage, mevrouw G.V. van Someren-Downer te Amsterdam en Dr.J.N. van den Ende te 's-Gravenhage.

Op 8 oktober werd in de Partijraad de politieke toestand besproken.

Commissies.

In het verslagjaar werden twee nieuwe commissies ingesteld. Op 27 april werd door de eerst-ondergetekende geïnstalleerd de Commissie Vervanging Armenwet. Deze Commissie, die onder voorzitterschap staat van Prof.Mr.C.W. de Vries te 's-Gravenhage, kwam in 1960 nog zesmaal bijeen, namelijk op 16 en 27 mei, 18 juli, 19 augustus, 2 september en 28 oktober. Op 26 oktober installeerde de voorzitter der partij de Landelijke Landbouwcommissie, welke wordt gepreïsideerd door het lid van het Hoofdbestuur, de heer Ir. I.G. Oldenbanning te Arnhem.

De Commissie Werknemersbelangen, wier naam op haar verzoek bij besluit van het Hoofdbestuur van 8 oktober werd gewijzigd in Commissie voor Sociale Zaken, vergaderde op 15 januari, 9 maart, 22 juli en 14 september. Bij monde van haar voorzitter, het lid onzer

Tweede Kamerfractie de heer J.C. Corver, bracht deze Commissie op 8 april een voorlopig rapport uit aan de Algemene Vergadering der partij.

De P.B.O.-commissie kwam op 20 mei, 16 september, 21 oktober en 9 december bijeen.

De Commissie ter bestudering van de opheffing van het Processieverbod en van Subsidie aan de bouw van Kerken besprak op 28 oktober een concept-nota over subsidie kerkenbouw.

De Commissie voor Culturele Zaken kwam op 26 oktober, 30 november en 7 december bijeen.

De Redactie-commissie van "Vrijheid en Democratie" vergaderde geregeld.

De Propaganda-commissie kwam bijeen op 6 februari.

De Landelijke Middenstandscommissie vergaderde op 26 januari, 17 juni, 23 september en 1 november. De Subcommissies van de L.M.C. hielden de navolgende vergaderingen: Commissie bestudering afbetalingsstelsel: 16 juni, 28 juni en 6 september; Fiscale Werkgroep: 18 oktober, 24 november en 15 december; Economische Werkgroep: 4 februari; Parallellisatiecommissie: 6 januari; Commissie-registeraccountants: 14 januari; Sociale Werkgroep: 20 september.

Het Bestuur van de Stichting "Vrijheid en Democratie" hield zijn jaarvergadering op 3 december; het Bestuur van de Stichting Mr.H.C.Dresselhuysfonds op 28 mei.

Wederom waren verschillende Provinciale Landbouwcommissies actief. Zo werd op 5 februari een Gelderse Landbouwdag te Arnhem georganiseerd, waar als sprekers optraden de heren Mr.H.van Riel en Ir.J.S. Keyser, en werd op 11 maart te Ommen een Overijsselse Landbouwdag gehouden, waar spraken de heren R. Zegering Hadders en H.D.Louwes. Beide bijeenkomsten waren zeer geslaagd.

Radio-zendtijd.

Ook in het jaar 1960 werd getracht de veertiendaagse tienminuten radio-uitzendingen zo goed mogelijk te benutten. In totaal vonden in het verslagjaar 26 van deze uitzendingen plaats; hiervan deed zich 15 maal een lid onzer Tweede Kamerfractie horen, 8 maal een lid onzer Eerste Kamerfractie, 2 maal een lid van het Dagelijks Bestuur en eenmaal een lid van een V.V.D.-Statenfractie. Eenmaal werd de vorm van een vrsaggesprek gekozen.

Organisatie "Vrouwen in de V.V.D."

De organisatie "Vrouwen in de V.V.D." hield haar jaarlijkse goed bezochte conferentie op zaterdag 15 en zondag 16 oktober in Oosterbeek. Voorts werden tal van provinciale dagen georganiseerd en werd ook overigens blijk gegeven van grote activiteit.

Contact met de pers.

Op 8 januari werd in Scheveningen op uitnodiging van het Dagelijks Bestuur een maaltijd gehouden met leden van de Kamerfracties en de Redactie-commissie en met een aantal vooraanstaande journalisten van liberale en algemene persorganen; de Partij-Voorzitter gaf in een tafelrede een uiteenzetting over de politieke toestand.

Liberaal Gesprekcentrum.

Op 19 en 20 maart belegde het Liberaal Gesprekcentrum een bijeenkomst te Lochem met de J.O.V.D. Het onderwerp "Public relations van een politieke partij" werd van V.V.D.-zijde ingeleid door de heer S.J. van den Bergh te Wassenaar, van J.O.V.D.-zijde door de heer G. Dorsman te Vlaardingen.

Liberal International.

Nadat de eerst-ondergetekende in september als "observer" het congres van de Liberal International in West-Berlijn had bijgewoond, besloot het Hoofdbestuur, mede op grond van het door hem

uitgebrachte verslag, over te gaan tot aansluiting van de V.V.D. bij de Liberal International. De vergadering van het Executive Committee van de Liberal International op 6 en 7 december te Parijs, waar deze aansluiting definitief werd, werd behalve door eerst-ondergetekende bijgewoond door het lid van het Dagelijks Bestuur, de heer J.M.F.A. van Dijk.

Liberaal Vlaams Verbond.

Zowel de jaarvergadering van het Liberaal Vlaams Verbond op 3 april te Brussel als een buitengewone algemene vergadering van het Liberaal Vlaams Verbond op 11 december te Brussel werden door eerst-ondergetekende bijgewoond.

Publicaties.

Behalve het Jaarboekje 1960, dat in een behoefte bleek te voorzien, verscheen in het verslagjaar het Rapport inzake Liberale Landbouwpolitiek.

De Vereniging van Staten- en Raadsleden.

De jaarvergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden werd gehouden op 12 maart te Scheveningen. Des ochtends werd een aantal huishoudelijke zaken afgehandeld; in de namiddag sprak Z.Exc.Minister E.H. Toropeus over "Gemeentelijke Vraagstukken". De opkomst was zeer groot.

Het Bestuur der Vereniging vergaderde op 24 november te Amersfoort.

Op 24 september werd te Utrecht de jaarlijkse bijeenkomst gehouden van raadsleden uit gemeenten met meer dan 50.000 inwoners. Deze bijeenkomst werd, evenals de jaarvergadering, bijgewoond door de Partij-Voorzitter.

In het najaar volgde als gebruikelijk wederom een groot aantal regionale bijeenkomsten; voorts hield de heer K.H. Brandt het gehele jaar door in verschillende delen van het land zitdagen van het Bureau voor Gemeentepolitiek.

Het ledental van de Vereniging bedroeg op 31 december 1960 in totaal 917, tegen 920 op 31 december 1959.

Algemene Oriënteringscursus over de politiek.

Gedurende de vier weekends van de maand november werd voor 80 deelnemers een Algemene Oriënteringscursus over de politiek gehouden. Deze cursus is een groot succes geworden. Het eerste weekend, dat plaats had in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Oud-Leusden, stond onder leiding van Mr.H. van Riel. Als inleiders traden op: Prof.Mr.P.J. Oud, Mr.Dr.C. Berkhouwer, Mr.W. Koops, mevrouw Mr.J.H.Stoffels-van Haften en Ir.J.de Wilde. Het tweede weekend werd gehouden in "Woudschoten" te Zeist en werd gepresideerd door mevrouw Mr.E.A.J.Scheltema-Conradi. Als sprekers fungeerden: Mr.F.G.van Dijk, Mr.W.J. Geertsema, mevrouw Drs. J.F. Schouwenaar-Franssen, Prof.Dr.H.J. Witteveen, Mr.J.Drijber en Mr.Dr.H.K. de Langen. Het derde weekend, wederom in de School voor Wijsbegeerte, stond onder leiding, deels van Mr.H. van Riel, deels van eerst-ondergetekende, die 's zondags sprak over de organisatie en werkwijze van de V.V.D. De zaterdag was gewijd aan het socialisme en de P.v.d.A., waarover Prof.Dr.W. Banning en mevrouw Mr.Chr.A. de Ruyter-de Zeeuw een inleiding hielden. Het laatste weekend had plaats in het conferentie-oord "De Pietersberg" te Oosterbeek, wederom onder leiding van Mr.H. van Riel. De inleiders waren: J.Smallenbroek (A.F.), Mr.J.W.van Gelder (C.H.), Prof.Mr.F.J.F.M. Duynstee, Dr.L.A.H. Albering (K.V.P.), Mr.H.van Riel, H.J.L.Vonhoff en J. Kappers. De slotbeschuwing werd gehouden door Mr.H. van Riel. Het ligt in de bedoeling deze cursus in 1961 voort te zetten.

Tussentijdse Gemeenteraadsverkiezingen.

Op het eiland Schouwen-Duiveland werden, in verband met de samenvoeging van 16 tot 4 gemeenten - Brouwershaven, Duiveland, Middenschouwen en Westerschouwen - op 17 november tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Deze verkiezingen zijn voor onze partij gunstig verlopen: vergeleken bij de Kamerverkiezingen van 1959 behaalden wij een winst van 3.4%. Van de in totaal 40 te bezetten gemeenteraadszetels in de vier nieuwe gemeenten namen de vertegenwoordigers van de V.V.D. er 9 in. Ook voor onze nieuwe partij-afdelingen op Schouwen-Duiveland, die zich veel moeite gaven de verkiezingen succesrijk te doen verlopen, stemde deze uitslag tot grote tevredenheid.

Kabinetscrisis.

Op donderdag 22 december ontstond, geheel onverwacht, een kabinetscrisis. Bij de behandeling van de begroting van de Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid in de Tweede Kamer kwam het tot een breuk tussen deze minister en zijn anti-revolutionaire geestverwanten in de Kamer, met als gevolg, dat het gehele Kabinet zijn ontslag aan de Koningin aanbood.

Prof.Mr.W.F. de Gaay Fortman ontving van de Koningin een informatieve opdracht.

Ofschoon de crisis slechts uiterst kort heeft geduurd, kwam de oplossing toch nog juist niet vóór het einde van het verslagjaar.

Aan het eind van het jaar 1960 staat onze Volkspartij voor Vrijheid en Democratie als een krachtige politieke partij temidden van de andere politieke partijen in ons land. Het feit, dat zij de derde politieke partij in ons land is geworden, geeft haar reden tot opgewektheid, maar niet tot voldane zelfgenoegzaamheid. Een politieke partij is altijd en primair een strijdorganisatie, die zich voortdurend bewust moet zijn activiteit te ontplooiën, wil zij niet achteruit gaan. Een partij als de onze, die gedreven wordt door de liberale beginselen en de liberale gedachte, moet zich steeds stellen op het standpunt, dat wij leven in een veranderende wereld, waarbij men zich moet hoeden voor het star vasthouden aan het verleden en anderzijds zich niet moet laten meeslepen door wat zich als noviteit voordoet. Onze partij kan zich sterk voelen, omdat haar organisatie in de loop van een klein aantal jaren sterk versterkt en uitgebouwd is. Wij hopen met de hulp van velen, bestuursleden en andere actieve leden in de afdelingen van onze partij, deze organisatie ook in de komende jaren verder tot ontwikkeling te kunnen brengen. Hier past ons inziens een woord van oprechte dank voor de vele arbeid door hen in het belang van de partij verricht. Wij hebben juist deze leden ten zeerste nodig, want zij vormen het kader, waarop onze partij drijft. Wij sluiten het jaarverslag over 1960 af vol dank voor het goede, dat voor onze partij in dit jaar te beleven viel en vol verwachting voor de groei van de liberale gedachte en van de V.V.D. in het komende jaar.

D.W. DETMEIJER,
Algemeen Secretaris.

MR.M.M.F.VAN EVERDINGEN,
Secretaresse.